

محورهای طرح تحول اقتصادی

طرح تحول اقتصادی دولت نهم با محوریت هفت موضوع مهم و کلیدی در اقتصاد کشور طراحی و تنظیم شده است که اصلاح یارانه‌ها تنها بخشی از آن به شمار می‌رود. چندی است که طرح تحول اقتصادی دولت نهم که با محوریت هفت موضوع مهم و کلیدی در اقتصاد کشور طراحی و تنظیم شده است، توجه کانون‌های خبری و کارشناسی را به خود جلب کرده است. طبیعتاً هر طرح و برنامه‌ای به‌خصوص در زمینه مسائل اقتصادی می‌تواند با دو دیدگاه موافقان و مخالفان ارزیابی و سنجیده شود. این طرح همچنان در حال بررسی است؛ اما قبل از هرگونه تصمیم‌گیری و نقد و نظر باید مشخص شود طرح تحول اقتصادی چیست و بر اساس چه محورهایی بنا شده است که در این گزارش قصد داریم به یکی از محورهای مهم طرح تحول اقتصادی بپردازیم و اطلاعاتی را به حضور شما خوانندگان محترم رسا ارائه کنیم. نظام یارانه‌های کشور یکی از مواردی است که طرح تحول اقتصادی دولت نهم قصد دارد با اصلاح آن اقتصاد کشور را بازسازی کند؛ اما نظام یارانه‌ها چیست؟ در این باره باید گفت؛ یارانه‌ها یکی از ابزارهای مهم حمایتی دولت هستند که برای حمایت از مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و صادرکنندگان پرداخت می‌شوند. در یک تعریف کلی، یارانه به عنوان کمک‌های دولت تلقی می‌شوند که اولاً به مصرف‌کنندگان اجازه می‌دهد کالاها و خدمات را در قیمت‌های پایین‌تر از قیمت بازار خریداری کنند و ثانیاً درآمدهای تولیدکنندگان را در مقایسه با حالت بدون مداخله، افزایش می‌دهد. باید توجه داشت که صرف پرداخت یارانه ضامن دستیابی به رفاه اجتماعی بالاتر نیست. تنها هنگامی می‌توان نسبت به اثربخشی یارانه‌ها در اقتصاد اطمینان یافت که این ابزار حمایتی به صورت هدفمند مورد استفاده قرار گرفته باشد. در حقیقت، هدفمندسازی یارانه‌ها - به ویژه انرژی - مسیری است که خواه یا ناخواه کشور باید در آن گام بردارد و هر چه این حرکت به تأخیر افتد، عوارض و هزینه‌های آن بیشتر خواهد شد.

اما درباره این که مشکلات نظام پرداخت یارانه‌های کشور دارای چه مشکلاتی است که دولت قصد دارد با اصلاح آن اقتصاد را سامان بخشد باید گفت؛ در نظام کنونی پرداخت یارانه اگرچه مبلغ هنگفتی به صورت مستقیم در اختیار مصرف‌کننده قرار می‌گیرد و از این راه زمینه‌های افزایش رفاه اقتصادی و توان رقابت‌پذیری اقتصادی فراهم می‌آید، همچنان مشکلاتی در عملکرد وجود دارد که مانع از تحقق کامل اهداف این نظام است که به مهم‌ترین این مشکلات اشاره می‌شود.

پرداخت همگانی و کاهش اثربخشی یارانه‌ها

یکی از مشکلات مهم نظام کنونی، رابطه مستقیم به‌رمندی از یارانه‌ها با میزان مصرف است؛ بدان مفهوم که گروه‌های با مصرف بالاتر بیشتر از یارانه‌ها برخوردار می‌شوند.

افزایش بی‌رویه مصرف و فشار بر منابع عمومی بودجه دولت

پرداخت یارانه و افزایش نیافتن قیمت‌های انرژی در سال‌های اخیر سبب ایجاد شکاف بین قیمت‌های داخلی و جهانی انرژی شده است.

کاهش رقابت‌مندی تولیدات داخل در بازارهای جهانی

پایین‌بودن قیمت انرژی در داخل منجر به اقتصادی‌شدن استفاده از فناوری‌های هدردهنده انرژی می‌شود. این مسأله منجر به افزایش قابل توجه مصرف انرژی و افت شدید بهره‌وری انرژی و بنابراین افزایش شدت انرژی به نسبت بسیاری دیگر از کشورها می‌شود.

افزون بر موارد یادشده برخی دیگر از مشکلات نظام کنونی پرداخت یارانه‌ها در اقتصاد ایران عبارتند از:

1. رشد جمعیت و افزایش تقاضا برای خدمات عمومی و زیربنایی در کنار محدودیت منابع؛

2. فراهم‌شدن زمینه فسادهای اقتصادی به ویژه قاچاق کالاهای یارانه‌ای؛

3. کاهش تورم کنونی در مقابل افزایش تورم آینده به دلیل برهم‌خوردن توازن بودجه؛

4. افزایش مقاومت در برابر تغییر و مشکل‌ترشدن اصلاح نظام پرداخت یارانه‌ها؛

5. افزایش هدر رفت منابع و تشدید تخریب محیط زیست.

بنابراین اگر اثربخشی یارانه‌ها مورد نظر است، در وهله اول باید نسبت به هدفمندی این ابزار حمایتی اقدام شود، با انتخاب چنین رویکردی، می‌توان نسبت به تأمین شرایط زیر اطمینان بیشتری داشت.

1. افزایش کارایی نظام اقتصادی از طریق آزادسازی قیمت؛

2. کاهش فساد رانت و اتلاف منابع ناشی از یارانه‌های غیر هدفمند؛

3. اصلاح ساختار درآمدی بنگاه‌های تولیدکننده انرژی و تغییر نظام توجیه فنی - اقتصادی طرح‌های تولید انرژی؛

4. اصلاح ساختار تولید در راستای به‌کارگیری فناوری با شدت انرژی پایین؛

5. افزایش احتمال اقتصادی‌شدن پروژه‌های تأمین انرژی از منابع تجدیدپذیر؛

6. مصرف انرژی و کاهش قاچاق؛

7. کاهش مخارج عمومي و رفع تعادل نداشتن بودجه‌اي؛

8. کاهش شکاف مصرف انرژی بين گروه‌هاي درآمدی؛

9. بهبود شاخص‌هاي زیست محیطی به دلیل صرفه‌جویی در مصرف انرژی فسیلی؛

10. افزایش توان صادراتی کشور به سبب کنترل رشد مصرف داخلی؛

11. بهبود شفافیت مالی دولت و شرکت‌هاي دولتی.

در ادامه گزارش باید به این مطلب هم اشاره‌اي داشته باشیم که چگونه می‌توان طرح نظام اصلاح پارانه‌ها را عملیاتی کرد که می‌توان به راه‌هاي ذیل اشاره کرد.

شناسایی اقشار و فعالیت‌هاي آسیب‌پذیر

شناسایی اقشار و فعالیت‌هاي آسیب‌پذیر، ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد که مهم‌ترین آنها عبارتند از بررسی مشخصه‌هاي اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی گروه‌هاي

هدف تعیین گروه‌هاي اولویت‌دار ارزیابی روش‌هاي مختلف شناسایی گروه‌هاي هدف مبتنی بر دو مؤلفه حفظ کرامت انسانی و حداقل هزینه‌هاي اداری، ایجاد

پایگاه‌هاي اطلاعاتی گروه‌هاي هدف به منظور ارزیابی سیاست‌هاي منطقه‌اي هدف‌مند کردن پارانه‌ها، بررسی و پیمایش مستمر تغییر و تحولات اقتصادی - اجتماعی

گروه‌هاي هدف و اطلس یادشده در طول زمان که با اجرای این برنامه می‌توان نسبت به بهره‌مندی بیشتر گروه‌هاي هدف از پارانه‌ها اطمینان بیشتر داشت.

تعیین مبنای، تعیین اقلام عمده، شیوه و سرعت اصلاح اصلاحات قیمتی

تحلیل آثار اصلاحات قیمتی بر تورم، تولید، تجارت خارجی، توزیع درآمد، هزینه بنگاه و آثار مالی آن بر دولت، بررسی روش‌ها و شیوه‌هاي باز توزیع و جبران زیان‌دیدگان از

اصلاحات و نیز اصلاحات ساختاری و نهادی(حقوقی و سازمانی و غیره) مورد نیاز.

اصلاح قیمت

در برنامه اصلاح قیمت‌ها، ابتدا به احصای اقلام عمده مشمول پارانه‌هاي پنهان(حاصل‌هاي انرژی گاز، برق، آب و غیره) و محاسبه قیمت تمام‌شده و اقلام عمده منتخب

پرداخته می‌شود و سپس میزان پارانه‌هاي پنهان و آشکار محاسبه می‌شود. در مرحله بعد برپایه حساب ویژه اصلاح پارانه‌ها اختصاص منابع حاصل اصلاح پارانه‌ها تعیین

مناسب الگوی مناسب مصرف کالاهای مشمول پارانه به ویژه حامل‌هاي انرژی در مصارف مختلف و برنامه عمل اصلاح و دستیابی به الگوی مصرف پرداخته می‌شود. در

نهایت آثار اجتماعی، اقتصادی و اجرای اصلاح روش‌هاي قیمتی و غیر قیمتی پارانه‌ها مبتنی بر مطالعات جامع، تجربیات جهانی و مدل‌هاي تعادل عمومی و جزئی

بررسی می‌شود و به تبع آن به انجام فرهنگ‌سازی و افزایش آگاهی عمومی قبل و حین اصلاح پارانه‌ها پرداخته می‌شود.

تحلیل آثار کلان هدفمندی

در این برنامه به بررسی و ارزیابی آثار هدفمندی پارانه‌ها بر متغیرهاي کلان همچون تورم، سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال، تجارت خارجی، بودجه، نقدینگی و توزیع درآمد

پرداخته می‌شود.

بازتوزیع، جبران زیان‌دیدگان از اصلاحات

در این برنامه به اتخاذ انواع روش‌هاي بازتوزیع(حمایت مستقیم، پرداخت‌هاي نقدی، اصلاح الگوی مصرف و غیره) روش‌هاي اصلاح ساختاری(توسعه حمل و نقل عمومی،

و توسعه بیمه‌هاي اجتماعی و غیره) همچنین طراحی اصلاحات نهادی(اصلاح قوانین و مقررات نهادهای اجرایی) پرداخته می‌شود.

بیان این نکته در پایان لازم است که با اجرایی‌شدن برنامه‌هاي یادشده، می‌توان نسبت به تأمین حداکثر کارآمدی در اجرای برنامه‌هاي هدفمندی پارانه‌ها اطمینان

بیشتری داشت

خبرگزاری رسا